

מראי מקומות- מנחות ל"א

והוכיח מזה, דאף אם מה שיש לו מתירין הוא רק ע"י מה שאמרו חז"ל דאינו בטל, גם זה דבר שיש לו מתירין מקרי.

(ג) **קסבר דאורייתא ברובא בטל, ורוב ע"ה מעשרים הן, והו"ל כתורם מן הפטור על הפטור- פרש"י (בפי' א') דלכן אמר לו קח מן השוק, דע"ז יהי' מן הדמאי על הדמאי, דמדאורייתא הוי מן הפטור על הפטור, ולכן שפיר מהני מה שמעשר עליו. וכ' המשנה למלך (תרומות ה', י"ז), דלכאור' לפ"ז לא גרסי' הא דאי' דברובא בטל, דלמה צריך לבטלו ברוב, הא מדאורייתא פטור משום דרוב ע"ה מעשרין הן. אולם הק' עוד על פרש"י, למה יכול לעשר מדמאי על דמאי, הא אי' במתני' בתרומות דאם מעשר מן הדמאי על דמאי, צריך לחזור ולעשר (ועוד הק' שם דאף אם רוב ע"ה מעשרין הן, מ"מ ליחוש שמא זה עישר וזה לא עישר, וא"כ הוי מן הפטור על החיוב או להיפוך [וע"ע, הא אם נקטי' דרוב ע"ה מעשרין, א"כ למה נחוש לזה]). וע"ש בהמשך דבריו דכ' דלעולם י"ל דגרסי' דברובא בטל, דאי לאו דברובא בטל, לא הי' מפרשין מן דמאי על דמאי, אלא כיון דבלא"ה בטל הוא מן התורה, א"כ אף אם הדמאי שמפריש ממנו הוא כבר מעושר, בלא"ה ליכא כאן איסור תורה, כיון דבטל, ולכן אין מה לחוש כ"כ (וע"ש שביאר למה צריך לומר דמיירי בדמאי לפי זה, ולימא דמיירי בטבל גמור, ע"ש בביאורו).**

(ד) **בשני שיטין יתפור, בשלש אל יתפור- כ' הקרן אורה דהטעם דבשנים יתפור ובשלש לא יתפור, היינו משום דאשכחן פרשה קטנה שבתורה שהיא פ"ה אותיות, ובג' שיטין יש כדי פ' אותיות, כיון שיש ל' אותיות בכל שיטה, וכי הגיע הקרע עד ג' שיטין, הוי כנחלק פרשה א' לשנים, ולא מהני תפירה בעתיקא, אבל בב' שיטין לא הוי הקרע הפסק כ"כ, ולכן מהני תפירה בכל גווי'. וע"ע בבית יוסף (יו"ד ר"פ, א) דכ' בשם הרא"ש והמהרי"ק דכל זה רק היכא דהקרע הי' בין**

(א) **ר' שמעון שזורי אומר, אם היו רגלים גבוהות טפח, אין ביניהן נמדד, ואם לאו ביניהן נמדד- הק' החזון איש (כלים סי' כ"ד), הרי לכאור' השיעור של מ' סאה אינו בכלל דיני שיעורין, אלא משום משום דאינו מטלטל, ושיעורו חז"ל דזהו במ' סאה, אבל א"כ מ"ט דר"ש שזורי למדוד האויר שבין הרגלים, הרי מקום זה אינו נתמלא לעולם, וכן אין טעם לדברי ב"ש לדעת ת"ק דנמדד מבפנים, ואין חילוק בעובי הדפנות, אף שהן מכבידין טלטולה, וכן עובי הרגלים ועובי הלבזבזין. וכ' החזו"א להוכיח מכל זה דשיעור מ' סאה הוא מכלל השיעורין, ובשיעור זה לא חשיב עוד דיכול לטלטלו, והמח' הוא בפרטי שיעור זה, ומה הוא שנקרא בן ארבעים סאה שטהרתו תורה, והניח בצ"ע. וע"ע ביד בנימין דכ' באו"א, דבאמת עיקר שיעור של מ' סאה הוא מטעם שכך קבעו חז"ל, דבשיעור זה אינו נוח לטלטלו מלא, מ"מ אחר שכבר נקבע שיעור זה, לא מפלגינן בזה, ואמרי' דכל שיש על הכלי שם של ארבעים סאה, כבר יצא מתורת כלי לקבל טומאה, אף שבמציאות לא יכנס שם ממש מ' סאה, ולכן ס"ל לר"ש שזורי דאם אין בין השולים עד לרגלים אויר טפח, אמרי' דהוי כאילו השולם מגיע למטה.**

(ב) **לך קח מן השוק ועשר עליו, קסבר דאורייתא ברובא בטל, וכר'- וע' בבית הלוי (ג', ל', א'), דהעיר דלמה מדרבנן לא בטל, משום דהוי דבר שיש לו מתירין. אבל לכאור' אינו דבר שיש לו מתירין, שהרי אינו יכול להפריש עליו ממקום אחר, שהרי יהי' מן החיוב על הפטור, וגם מיני' ובי' אינו יכול לעשר עליו מלבד אם מעשר הרבה מן הרוב ג"כ (דמה שיהי' יכול לעשר מיני' ובי' הוא רק משום דס"ל יש בילה, אבל א"כ יהי' צריך לעשר מן כל התערובת), ובזה לא יהי' נחשב דבר שיש לו מתירין, כיון דצריך הוצאות רבות. ומה שיכול להפריש מן דמאי או מן העכו"ם, זה רק לאחר שאמרו חז"ל דלא בטל, דשוב הוי מן החיוב דרבנן על חיוב דרבנן, אבל איך מתחיל דין זה, למה נחשב דשיל"מ מעיקרא.**

(ח) **וה"מ בגידין, אבל בגרדין לא-** הק' בנתיבות הקודש, הא לכאו' אין כאן מקום לדין זה, דדין זה הוא בכל מקום בס"ת ובתפילין דצריך לתפור בגידין דוקא ולא בגרדין, ומהכ"ת נאמר דסגי אף בגרדין. ותי' דצ"ל דהכא עיקר הפסול מהקרע הוא משום דמיגניא, ובמציאות תליא מילתא. וא"כ י"ל דאדרבה, אם יתפור בגרדין, אז לא מינכר הקרע כ"כ כמו אם יתפור בגידין, ואפ"ה דין הוא הכא דצריך לתפור גם הכא דוקא בגידין. וכ' דהטעם לזה משמע מדברי הרמב"ם שהוא משום דכיון דצריך לתפור היריעות בגידין, ע"כ גוזרין דגם כאן צריך לתפור בגידין דוקא. אולם כ' דמהרמ"א משמע דלא כן, דהביא מ"א שנוהגים לתפורם במשי, וע"כ דס"ל דאין טעם פסול גרדין אטו תפירות יריעות, וצ"ע. וע' בביאור הגר"א דתמה על שיטה זו דיכול לתפורם במשי [ולכאו' כוונתו להק' מסוגיין, דמבואר דבגרדין פסול, אבל מדברי הנתיבות הקודש משמע שיש טעם אחר לפסול הגרדין, ולא משום דאינו גידין, וצ"ע בכל זה].

(ט) **בין דף לדף... מאי- כ' החזון איש (ל"ז, ה'),** "הא דמבעיא לי' בין דף לדף, היינו דוקא כשלא נשארו ג' דפין בכל צד, אבל אם נשארו ג' דפין בכל צד, אפי' נבדל לגמרי יתפור."

(י) **בין שיטה לשיטה מאי- פי' בחי' הרשב"א,** דטעם הדבר הוא משום דנראה כמסלק הדף, וכיון שכן לא יתפור כלל (אולם ע"ש שכ' דלדבק מותר בכה"ג, וכשי' הרא"ש שהבאנו לעיל, דדבק מותר אף במקום דתפירה אסור).

(יא) **מזוזה שכתבה שנים שנים כשרה- כ' הקרן אורה דקמ"ל דאע"ג דס"ת בעי לכל הפחות ג' תיבות בכל שיטה, אבל מזוזה כשרה אפי' שנים בכל שיטה, וה"ה אחת אחת, ושאלת הגמ' בשנים שלשה א' הוא משום דהשיטין אינן שוות.**

(יב) **ובלבד שלא יעשנה כקובה, ובלבד שלא יעשנה כזנב- כ' הקרן אורה דטעם הפסול בקובה ובזנב הוא משום דאין דרך כתיבה בכך, ולא כתיבה תמה הוא.**

האותיות, אבל אם האות גופא נחלק ע"י הכתב, שוב אי אפשר לתקנו.

(ה) **ובשלש אל יתפור- ע' ברא"ש (הל ס"ת, י"ד),** דשאל מהמהר"ם מרוטנברג אם יכול לתקן בדבק, דאם יתן על הקרע קלף מבחוץ ויחברנו בדבק אינו ניכר. והשיב לו המהר"ם דאינו יכול לעשות כן, דיש לחוש דע"י כל הגוללין שעושין שיתפרד הדבק ויקרע יותר. ועוד, מדמסיק הגמ' דה"מ ע"י גידין, אבל ע"י גרדין לא, משמע דאין עצה אחרת, ולכן משמע דדבק לא טוב, וע"ש ברא"ש מש"כ לחלוק עליו. ויש לעי' אם היכא דנקרע ב' שיטין אם יכול לדבקו לפי המהר"ם, וע' בט"ז (יו"ד ר"פ, א'), דס"ל דהיכא דיכול לתפור, גם יכול לדבק, אבל ע' בנקודות הכסף שם דס"ל דמשמע מהפוסקים דלעולם אסור לעשות ע"י דבק.

(ו) **לא אמרן אלא בעתיקתא, אבל בחדתא לית לן בה- יש לעי' מהו הדין ביותר מג' בחדתא,** האם גם יותר מג' יכול לתפור. וכ' הבית יוסף (יו"ד ר"פ, א') בשם השו"ת ריב"ש (ל'), דאע"ג דמשמע מהגמ' דבחדתא לית בה כלל, ואפי' ביותר משלשה יתפור, אין סברא לומר כן, אלא כמו שיש חילוק בעתיקתא בין שנים לשלשה, כן יש חילוק בין ג' לד' בחדתא. וביאר משום דכל שהתפירה גדולה אי"ז הדר, ונתנו חכמים שיעור, לחדש שניכר עיפוצו שלשה שיטין, ולישן שני שיטין. אולם ע' בנקודות הכסף שם שהביא מהר"ש אלשקר דאפי' ביותר משלש יתפור. וע' בחזון איש (ל"ז, ה', ד"ה הש"ך) דכ' להסתפק לשי' זו אי בעינן אפי' שרובו יהי' קיים או לא.

(ז) **הא דלא אפיצן, הא דאפיצן- פרש"י, אפיצן** הוי שחור כעתיקא. וע' בתוס' מה שהק', דלפי זה נמצא דשייך שיהי' הס"ת כשר בלא אפיצן. אולם ע' בבית יוסף (יו"ד ר"פ, א') שהביא שהרמב"ם מפרש הגמ' באו"א, דהיינו דהא דלא אפיצן, היינו דאין אפיצו ניכר עוד, וזהו כעתיקא (להיפוך מרש"י), והא דאפיצן, היינו דאפיצן עדיין ניכר. וע' בביאור הגר"א שם דכ' דלפי הרמב"ם מיושב קר' התוס', כמובן.

(ג) דכריך לה מאחד כלפי שמע- פרש"י,
דכופלה מצד שמאל לצד ימין, והיינו מאחד
כלפי שמע, שראש השורה שמע ישראל,
וסופה ד' אחד. אולם ע' במרדכי (תתק"ס)
דכ' שהסופרים נוהגים לסיים השורה
"ואהבת את", וכ' דשמא תלמודא לאו דוקא
נקט, אלא שמשמיענו דלתחלתה נגללת
כשאר ספרים שנגללים לתחלתם.